

Moja vasa četrti in
v polni vred ali
v Mariboru s pošiljanjem
na dan za celo leto 32 din.,
za leto 16 din., četrti leta
8 din. Izen Jugoslavije
64 din. Naročnina se pošlje
na upravnstvo „Sloven-
skega Gospodarja“ v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
Za doplačila do od-
pisa. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Telefon interurban št. 113.

Poravnana številka stane 1 50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Koroš-
ki se ne vračajo. Uredni-
štvo sprejema naročnike
in reklamacije.
Cene inseratov po dogo-
voru. Za večkratne ogla-
sila primeren popust. Naroč-
ne reklamacije so poštne
proste.
Čekoval račun poštno-
urad Ljubljana št. 10.55.
Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

28. številka.

MARIBOR, dne 5. junija 1924.

58. letnik.

Proglas poslancev SLS slovenskemu narodu.

Kaj so Slovenci in Hrvati pričakovali od nove države.

Slovenski in hrvatski narod sta se s srbskim leta 1918 združila v novo državo v trdni veri, da najdeta tu-
kaj po stoletnih težkih borbah v novi državni zvezi,
zgrajeni na popolni enakopravnosti, vse pogoje za raz-
voj svoje narodne samobitnosti na vseh poljih svojega
javnega življenja. Če smo se združili v eno državo, smo
to storili v trdni zavesti, da bodo v tej državi tem var-
nejše zaščitene vse one dobrine, ki smo jih morali skozi
dolga desetletja v ljutih političnih in gospodarskih bo-
jih braniti proti svojim narodnim nasprotnikom, ka-
teri so nas politično zaslužili, gospodarsko izkoriščali
in hoteli pripraviti grob našemu narodnemu življenju.
Ze od začetka smo se zavedali, da more naš slovenski
narod v veliki jugoslovanski državi živeti svoje lastno
narodno življenje le tedaj, če uživa v okvirju države kar
največjo državno-pravno samostojnost. To prepričanje
je prišlo do vidnega izraza v ženevskem dogovoru me-
seca novembra 1918. leta in kasneje v dogovoru Narod-
nega veča z vlado nekdanje kraljevine Srbije. Temeljna
misel vseh teh dogovorov je bila, da mora nova država
očuvati narodno individualnost kakor srbskega tako
tudi slovenskega in hrvatskega naroda. In kaj smo do-
živeli? Slovesne pogodbe in dogovore so sramotno po-
teptali. Sedanji ministrski predsednik gospod Pašič je
svojo velesrbsko zagrizenost javno dokumentiral na seji
narodne skupščine z značilno izjavo, da že od vsega po-
četka ni imel namena držati dano besedo in slovesen
podpis.

Prevarane nade.

Ze v prvih letih svojega narodnega življenja v novi
državi smo morali bridko občutiti, da hočejo — seveda
s častnimi izjemami — nad nami gospodovati, nas iz-
koriščati in da imajo tudi prikriti namene, da nam vza-
mejo našo narodno individualnost. Ta težnja je dobila
viden izraz v temeljnem državnem zakonu v takozvani
vidovdanski ustavi, ki je v državo vpeljala kruti centra-
lizem in z njim nadoblast enega naroda nad dvema dru-
gima. Vse avtonomne pravice, katere si je ljudstvo iz-
bojevalo, so s tem kratkomalo uničene. Na sramoto je
bila ta ustava sklenjena tudi z nekaterimi slovenskimi
in hrvatskimi glasovi.

Ali je čudno, če Slovenci in Hrvati niso mogli in
niso hoteli sprejeti jarma, ki so jim ga namenili? Pri-
čakovali so narodno enakopravnost, prišli so pa pod
varuštvo in hegemonijo absolutistične klike. Slovensko
ljudsko stranko je od vsega početka vodila misel, da
morejo samo široke avtonomije z zakonodajnimi par-
lamenti zavarovati politične, gospodarske in kulturne
pravice Slovencev in Hrvatov. S tem programom je sto-
pila SLS v volivni boj za ustavotvorno skupščino, ta
program je z vso odločnostjo zagovarjala v parlamen-
tarnih bojih za ustavo, ta njen program je sprejel slo-
venski narod v svoji celoti pri lanskih volitvah, ko je
z velikansko volivno demonstracijo poveril SLS, da gre
v tem znamenju v parlamentarno borbo in ne odneha v
tem boju tako dolgo, dokler svojemu programu ne iz-
vojuje popolne zmage.

Blok sporazuma in poštenosti proti bloku nasilja in korup-
cije.

Po enoletnem težkem in ostrem parlamentarnem
boju stopa SLS zopet pred svoje volilce z mirno za-

vestjo, da je sprejeto nalogo v polni meri vršila. Takoj
po lanskih volitvah so se združile stranke, ki imajo
slične poglede na notranjo ureditev države, v federa-
listični blok. S tem so ustvarile veliko parlamentarno
silo, ki bi lahko, kakor hitro bi se začela v celoti v par-
lamentu uveljavljati, ustvarila čisto novo parlamen-
tarno situacijo. Parlamentarno zastopstvo SLS je sto-
pilo za program slovenskega ljudstva takoj na parla-
mentarna tla in je na parlamentarnem bojišču s spret-
no in dosledno taktiko ustvarilo dve fronti, ki sta se
morali ravno z ozirom na državno-pravni program
SLS jasno opredeliti. Izjavili sta se morali, ali hočeta
še nadalje vzdrževati sedanje stanje hegemonije, izko-
riščanja in korupcije ali pa hočeta pošten sporazum
med Slovenci Hrvati in Srbi. In tako se je z aktivno de-
lavnostjo zastopstva SLS osnoval opozicijski blok, se-
stavljjen iz Slovencev, Hrvatov in dela srbskih poslan-
cev. Parlamentarna borba SLS in z njo zvezanih opo-
zicijskih strank je pripravila teren, da so tudi po-
slanci HRSS opustili večletno abstinenčno politiko,
predložili svoja poslanska polnomočja in posegli aktiv-
no v parlamentarno življenje. Ta parlamentarna sku-
pina predstavlja sedaj veliko večino ljudstva, ima ab-
solutno večino v narodni skupščini, hoče uvesti v držav-
no upravo red in zakonitost, pobijati hoče na celi črti
korupcijo. Predvsem so se pa stranke opozicijskega
bloka programatično zavezale, da bodo notranje poli-
tične razmere v državi uredile na osnovi odkritosrčnega
in iskrenega sporazuma med slovenskim, hrvatskim in
srbskim narodom, ter da ne priznajo nobene državne
ureditve, ki ne zajamčuje prava o samoodločbi ljud-
stva. Tako se je v parlamentu na eni strani ustvarila
večina, ki zagovarja politiko sporazuma, poštenosti in
zakonitosti, na drugi strani imamo pa vlado parlamen-
tarne manjšine gospoda Pašiča, ki jo podpirata radi-
kalna stranka in Pribečičevi ljudje s slovenskimi de-
mokrati vred. Te stranke zagovarjajo brezpogojno nad-
vlado političnega velesrbsstva, so proti sporazumni ure-
ditvi države in proti izpremembi sedanjega za Slovence
in Hrvate in tudi za državo samo skrajno pogubonos-
nega stanja. Dasi so manjšina, se hočejo za vsako ceno
obdržati na vladi. S terorjem in nasiljem vplivajo na
ljudske mase in po izjavi gospoda Pašiča, bodo uporab-
ljali surovo silo, da se vzdrže na oblasti.

Rešitev vladne krize neparlamentarna in neustavna.

Naravno je, da je med blokom narodnega sporaz-
uma in politične pravičnosti, ter med blokom korupcije
in nasilja moralo priti na parlamentarnih tleh do naj-
hujšega spopada. Vlada gospoda Pašiča je bila dvakrat
prisiljena, odstopiti. V nobeni resnično parlamentarni
državi se taka vlada ne bi mogla več povrniti na svoje
mesto. V parlamentarno vladanih državah spoštujejo
načelo večine, pri nas pa, ki smo tudi po besedilu usta-
ve parlamentarna država, so demokratično načelo ve-
činskega zastopstva najbrutalnejše poteptali. Eno naj-
bolj žalostnih in morda tudi najbolj usodepolnih po-
glavij v zgodovini naše države bo ostalo poglavje, ka-
ko so reševali zadnji dve krizi. Kje na svetu bi se mogli
tako drzno igrati z ljudskimi zastopniki, kakor so se
pri nas igrali z verifikacijo hrvatskih poslanskih man-
datov? Kje na svetu bi se mogli ogabnejše igrati z ljud-
sko suvereniteto, ki jo predstavlja izvoljena večina po-
slancev, kakor so to storili pri nas zadnje dni? Najvišja

je suverenost ljudstva in nihče nima pravice, ne da bi
si nakopal največjo odgovornost pred zgodovino in na-
rodom, da tepta to suverenost. Tudi to se je pri nas
zgodilo! SLS in gotovo tudi še druge stranke opozicij-
skega bloka morajo vnaprej odklanjati vse dalekosežne
posledice, ki bodo iz tega nasilja nujno sledile.

Napad na suverenost ljudstva.

Če moramo način, kako sta se zadnji dve krizi re-
ševali, ostreje obsojati, kako naj še le ožigosamo na-
silje, ki ga je izvršila vlada gospoda Pašiča na seji na-
rodne skupščine dne 27. maja t. l. Ta dan je stala proti
Pašičevi vladi absolutna večina, ki jo je tvorila zdru-
žena opozicija. Mesto, da bi se gospod Pašič uklonil par-
lamentarnemu načelu in odšel iz vlade, si je izposlo-
val kraljevi ukaz in s kraljevim ukazom je zaprl večini
narodne skupščine vrata do 20. oktobra. Pribijemo, da
se je s tem činom izvršil atentat na suverenost ljudstva,
ki po svoji večini v parlamentu, a ne po manjšini deli
s kraljem vladarska prava in dolžnosti, da se je izvršil
državni udar, ker se je proti izrecnemu besedilu sedan-
je ustave in proti parlamentarnim zakonom nasilno
vpostavil režim skupščinske manjšine nad večino.

V imenu suverena ljudstva zahtevamo, da se ta
revolucionarni čin parlamentarne manjšine niti za
trenutek dalje ne vzdržuje s silo, da se takoj uzurpator-
ska vlada ukine in da se zopet vpostavi ustavnost in
parlamentarizem!

Vrste proticentralistov pomnožene.

Zastonj je trud onih, ki menijo, da se bodo mogli z
izigravanjem ustavnih določil parlamentarne večine in
parlamentarizma samega dalje časa vzdržati na vladi
in zadrževati nujni razvoj političnih dogodkov v drža-
vi. Število braniteljev sporazuma in sporazumne ure-
ditve države raste. Vrste proticentralistov in proti-
korupcijonistov se množe. V ustavotvorni skupščini so
bili zastopniki SLS osamljeni, v trdnem boju proti vsem
drugim parlamentarnim skupinam so morali sami
vztrajno braniti avtonomistično misel in delati zanjo
najživahnejšo propagando. Danes se morejo s ponosom
ozirati na 4 letno dobo uspešnih parlamentarnih borb
za pravico slovenstva in hrvatstva in z zadoščenjem lahi
ko konstatirajo, da je danes v narodni skupščini 160
poslancev — torej absolutna večina — ki obsoja vsako
nasilstvo nad Slovenci in Hrvati in priznava pravico
samoodločbe tudi Slovincem in Hrvatom. Ali ni naša
avtonomistična misel, za katero je SLS založila vse svo-
je sile, v naglem pohodu dobila največji razmah? Kje
je sila, ki bi se mogla trajno ustavljati večini ljudstva?
In kdo bi se drznil prezirati parlamentarno večino? Naj
se pouče iz zgodovine, kako je ljudstvo obračunalo z
nasilneži in korupcijonisti.

Vztrajajmo v borbi za avtonomijo!

Velja vztrajati. Ljudstvo, ki vrže vse svoje organi-
zirane sile v politične boje za velike narodne in soci-
jalne ideale, je še vsikdar zmagalo. Ne dvomimo niti
za trenutek, da bo slovensko ljudstvo vztrajalo v svojem
velikem boju enotno in neomajano. V široki zakono-
dajni avtonomiji je edina garancija boljše bodočnosti
slovenskega naroda.

Beograd, dne 29. maja 1924.

D. Korošec Anton

Kremžar Franc
Kugovnik Jurij
Dr. Kulovec Franc
Nemanič Josip
Prčič Mirko
Pušenjak Vlado
Rajič Blažko

Stanovnik Ivan
Strein Ivan
Sušnik Anton
Sifter Geza
Skulj Karl
Vesenjak Ivan
Vrečko Jakob
Zebot Franc

Bedjanič Andrej
Bošnjak Anton
Brodar Janez
Falež Stefan
Gostinčar Jože
Dr. Hohnjec Josip
Klekl Josip
Krajnc Davorin